

NASTAVNA JEDINKA 3

RAVNOPRAVNOST

Osnovna škola

Manjine i većine

3.1 Svi različiti, svi ravnopravni

Mi prihvatamo jedni druge unutar grupe

3.2 Je li to pošteno?

Manjine i većine u školskom igralištu (istraživanje)

3.3 Je li to pošteno?

Manjine i većine u školskom igralištu (izvještaj)

3.4 Matrica moći

Manjine i većine u vašoj državi

Nastavna jedinka 3: Ključni koncept – „Ravnopravnost ” (za nivo osnovne škole)

Osnovne informacije za nastavnike: Kako podići svijest o manjinama i većinama u svakodnevnom životu učenika osnovne škole

„Svi različiti, svi ravnopravni” jeste jako poznata krilatica u Evropi. Krilatica odražava temeljne vrijednosti obrazovanja za demokratiju i ljudska prava koje se mogu izraziti na sljedeći način: „S nekim ljudima imamo puno toga zajedničkog, dok s drugim dijelimo vrlo malo. Unatoč tome što s nekima imamo neke zajedničke karakteristike, druge karakteristike nam nisu zajedničke. Neki dijelovi moje ličnosti pripadaju većini, dok su drugi karakteristični za manjinu.” Kada na nivou osnovne škole podižemo svijest o manjinama u većinama, potrebno je da razjasnimo određene pojmove. Općenito gledajući, manjina podrazumijeva grupu unutar određene države koja se razlikuje od većinskog stanovništva po nekim svojim ličnim ili kulturalnim karakteristikama. U većini slučajeva, manjina podrazumijeva demografsku skupinu koja živi na određenom području zemlje (regija, na primjer), ali isto tako mogu biti razasuti po cijeloj državi ili čak i preko granica države. Karakteristike manjina koje ih razlikuju od drugih skupina vrlo često su jezik, etničko porijeklo ili vjera, ali ponekad različitosti mogu biti moralni stavovi, rodni identitet ili društveni status.

Pojam manjina općenito se koristi u slučaju kad je grupa dominirana od strane veće grupe, a koja ju nije asimilirala u svoju grupu. Stoga, općenito, manjine opisuju etničke ili nacionalne manjine.

Vijeće Evrope, zemlje članice i druge međunarodne organizacije donijele su zakone o pravima manjina. Ta se prava poštuju do određenog stepena. Vijeće evrope ima dva obavezujuća instrumenta: Okvirna konvencija o zaštiti nacionalni manjina (ETS br. 157, usvojena 1995 g.) i Evropska povelja za regionalne i manjinske jezike (ETS br. 148, usvojena 1992 g.).

Godine 1992., Generalna skupština Ujedinjenih naroda usvojila je Deklaraciju o pravima osoba koja pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičnim manjinama. Međunarodni pokret protiv svih oblika diskriminacije i rasizma (IMADR) osnovan je 1988. g. u Tokiju kako bi se pokušalo skrenuti pažnju na probleme rasizma i diskriminacije protiv manjina. IMADR se zalaže za prava neprivilegovanih grupa.

U većini slučajeva, pojam manjina odnosi se na grupu ljudi koji su karakterizirani sljedećim elementima:

- maleni udio u cjelokupnoj populaciji države;
- nemaju vladajući položaj u zemlji;
- posjeduju zajednička obilježja kao što su etnicitet, religiju ili jezik;
- imaju osjećaj solidarnosti ili identiteta kroz percipiranje samih sebe kao manjine.

Teško je kategorizirati manjine. Često se koriste sljedeće kategorije:

- Nacionalne i etničke manjine: grupe ljudi koje žive na određenom teritoriju države kojom dominira različita grupa ljudi.
- Jezične manjine: grupa ljudi koji govori na drugačijem jeziku od onog kojeg govori većina u toj zemlji.
- Vjerske manjine: oni koji imaju drugačiju religiju od one koju ima većina u državi, kao što su protestanti u Irskoj, kKršćani u Saudijskoj Arabiji, ili muslimani u Danskoj ili Njemačkoj.
- Spolne manjine.
- Manjina starijih ljudi.
- Manjina mlađih ljudi.

Kada se radi na osnovnoškolskom nivou sa pojmovima manjine i većine, ključno je da se učenicima objasne ta obilježja. Samo se u tom slučaju funkcija i status manjina i većina može analizirati. Koncept manjina nije nešto nepoznato u svakodnevnom životu učenika, na osnovnoškolskom nivou, učenici učestalo doživljavaju „pripadanje ili „nepripadanje“ određenoj manjini.

Definicija manjine u ovom kontekstu odnosi se na sastav školske populacije. Sljedeće lekcije stoga započinju sa svakodnevnim životom učenika i njihovim vlastitim iskustvima sa manjinama i većinama (Lekcija 1-3). U drugom koraku, lekcije se povezuju s manjinama i većinama u društvu i identificiraju se različite skupine (Lekcija 4). Do koje će se mjere status raznih grupa u društvu analizirati, uvelike će ovisiti o dubini rasprave, motivaciji učenika i sveopćem akademskom postignuću. Nisu sve manjine nepriviligovane. Postoje manje grupe u društvu koje su vrlo dominantne iz nekoliko razloga. Zadatak je nastavnika da usmjeri proces rasprave.

Cilj obrazovanja za demokratiju i ljudska prava je da se podupire razvoj sposobnosti u tri područja. Ova nastavna jedinka ima sljedeći profil sposobnosti:

Sposobnosti		
... politička analiza i procjena	... korištenje metoda	... donošenje političkih odluka i djelovanje
**	**	***

Pomoćni alat

U ovoj nastavnoj jedinki koristi se sljedeći alat iz kutije s alatom za učenike. Nastavnici moraju odlučiti hoće li neki ili svi učenici zahtijevati dodatnu pripremu za rad s tim alatima.

- 0 Istraživanje u biblioteci
- 0 Pretraživanje interneta
- x Provođenje intervjua i anketa
- 0 Tumačenje slika
- x Mentalne mape
- 0 Izrada postera
- 0 Održavanje izložbi
- 0 Planiranje i održavanje prezentacija
- 0 Pripremanje slajdova u powerpoint prezentaciji
- 0 Pisanje novinskih članaka
- 0 Izvođenje predstava
- 0 Održavanje debata

Nastavna jedinka 3: Ravnopravnost

Manjine i većine

Kako podići svijest o manjinama i većinama u svakodnevnom životu učenika osnovne škole

Naslov lekcije	Odgajno-obrazovni ciljevi	Nastavni zadaci	Nastavni materijali	Metode
Lekcija 1: Svi različiti, svi ravnopravni	Učenici uče kako upoznati i prihvatiti druge kao dio grupe. Učenici otkrivaju šta imaju zajedničko, a čega prije nisu bili svjesni. Postaju svjesni svojih stavova i običaja prema različitostima.	Učenicima se jedna po jedna predstavljaju različite karakteristike. Moraju odlučiti posjeduju li sve ili neke karakteristike. Nakon što su uočili svoje karakteristike i one svojih kolega, raspravljaju o pitanjima koje se tiču jednakosti.	Komad krede ili užeta kako bi se nacrtala ili napravi ravna linija na podu.	Grupni rad, plenarna rasprava.
Lekcija 2: Je li to pošteno? (istraživanje)	Učenici postaju svjesni situacije u svojoj školi posmatrajući druge učenike na odmoru.	Učenici provode istraživanje na školskom igralištu tako što broje učenike koji učestvuju u raznim aktivnostima. Bilježe rezultate i provode intervjue sa učenicima koje ne učestvuju u aktivnostima.	Kopija tabele za unošenje bilješki na školskom igralištu, olovke.	Grupe od četiri.
Lekcija 3: Je li to pošteno? (Izvještaj)	Učenici razmišljaju o podacima koje su sakupili i analiziraju i tumače svoje intervjue, Dolaze do zaključka o manjinama i većinama u svojoj školi.	Nakon što su sakupili sve podatke u kvantitativnom i kvalitativnom smislu, učenici analiziraju i tumače rezultate. Statistički obrađuju podatke i predstavljaju ih ostatku razreda.	Bilješke iz druge lekcije, statistička tabela, bojice, poster, ljepljivo.	Grupe od po četiri, prezentacije.
Lekcija 4: Matrica moći	U plenarnoj raspravi, učenici postaju svjesni da postoje različite manjine kao i većine u njihovoj državi. Razumiju osjećaj isključenosti koji može biti rezultat ne samo načina na koji ostali članovi društva posmatraju tebe, već i načina na koji te posmatraju članovi tvoje grupe.	Učenicima se predočavaju različite kartice koje prikazuju grupe unutar društva – neke se smatraju manjinama, a neke većinama. Slažu kartice prema tome što misle da li grupa pripada manjini ili većini. Dodjeljuju grupama kartice s moći (sa jakom ili slabom moći). U plenarnoj sjednici raspravljaju koje učinke te kartice mogu imati na manjinu ili većinu.	Kartice s riječima, kartice moći.	Plenarna rasprava.

Lekcija 1

Svi različiti, svi ravnopravni

Prihvatamo jedni druge u grupi

Odgojno-obrazovni ciljevi	Učenici uče kako upoznati i prihvatiti druge kao dio grupe. Učenici otkrivaju šta imaju zajedničko, a čega prije nisu bili svjesni. Postaju svjesni svoji stavova i običaja prema različitostima.
Nastavni zadaci	Učenicima se jedna po jedna predstavljaju različite karakteristike. Moraju odlučiti posjeduju li sve ili neke karakteristike. Nakon što su uočili svoje karakteristike i one svojih kolega, raspravljaju o pitanjima koje se tiču jednakosti.
Nastavni materijali	Komad krede ili užeta kako bi se nacrtala ili napravila ravna linija na podu.
Metode	Grupni rad, plenarna rasprava.

Opis lekcije

Nastavnik crta liniju na podu u sredini učionice ili polaže komadić užeta. Trebalo bi dosta prostora na obje strane gdje učenici mogu stajati.

Nastavnik traži od učenika da stanu na jednu stranu linije (svi na istu stranu).

Nastavnici onda naglas govore određene karakteristike, jednu po jednu. Čim čuju određenu karakteristiku, učenici moraju odlučiti odnosi li se ta karakteristika na njih. Oni koji se prepoznaju u toj karakteristici moraju preskočiti preko linije na drugu stranu, neka učenici pogledaju oko sebe da vide ko je od učenika isto postupio.

Ispod iznosimo nekoliko karakteristika koje nastavnici mogu izgovoriti. Učenici koji:

- nose farmerice;
- imaju plave oči;
- posjetili su druge zemlje u Evropi;
- redono čitaju novine;
- danas su doručkovali;
- imaju sestru ili brata;
- vole gledati televiziju;
- vole igrati fudbal.

Od učenika se sad može tražiti da predlože određene karakteristike, ali nastavnici moraju biti svjesni osjetljivih pitanja i kako na njih reagovati.

Nakon što se igra odvija neko vrijeme, učenici bi trebali formirati krug sa svojim stolicama. Trebali bi raspravljati o sljedećim pitanjima:

- Je li se neko od učenika našao u grupi s drugima za koje su smatrali da nemaju ništa zajedničko?
- Kako se osjećate biti dio velike grupe?
- Kako se osjećate biti sam?

Varijacija:

Čim se karakteristika spomene, učenici formiraju grupe prema zajedničkim karakteristikama. Ostaju zajedno na trenutak kako bi raspravljali o tome što imaju zajedničko. Njihove rasprave mogu se ticati njihovih preferenci i ponašanja, na primjer.

Lekcija 2

Je li to pošteno? (istraživanje)

Manjine i većine na školskom igralištu

Odgojno-obrazovni ciljevi	Učenici postaju svjesni situacije u svojoj školi posmatrajući druge učenike na odmoru.
Nastavni zadaci	Učenici provode istraživanje na školskom igralištu tako što broje učenike koje učestvuju u raznim aktivnostima. Bilježe rezultate i provode intervjue sa učenicima koji ne učestvuju u aktivnostima.
Nastavni materijali	Kopija tabele za unošenje bilješki na školskom igralištu, olovke.
Metode	Grupe po četvero.

Dodatne informacije

Kvantitativno i kvalitativno istraživanje na nivou osnovne škole

Kvantitativna metoda sakupljanja podataka – statistike – podučava se u školama iz nekoliko razloga: korisna je za svakodnevni život, ima korisnu ulogu u drugim disciplinama i promovira kritičko razmišljanje kad god se koriste stvarni podaci.

Podučavanje statistike u osnovnoj školi obično se odvija kroz kombinaciju sa prirodnim naukama ili kroz nastavni program matematike. U mnogim slučajevima, podučavanje kvantitativne metode sakupljanja podataka ostaje na instrumentalnoj razini u osnovnoj školi i vrlo rijetko uključuje analizu i tumačenje prikupljenih podataka. Radi promocije procesa kritičkog razmišljanja i rezonovanja, podučavanje kvantitativne metode ne bi trebalo ostati samo na prezentiranju rezultata putem grafikona i dijagrama. Ključno je da se fokusira na povezivanje metode prikupljanja podataka s onim što je otkriveno i da se dobiveni rezultati protumače.

Kako bi se potaknuo taj postupak na nivou osnovne škole, dodavanje kvalitativnog istraživanja pomaže učenicima da steknu uvid u to šta proizvodi podatke koji su prikupljeni i koji su ključni pojmovi. U ovom kontekstu, predlaže se da se dopusti učenicima da imaju vlastite ideje o pitanjima za intervju. Na taj način možemo kod učenika razviti stvarno razumijevanje za probleme koji se istražuju. U sljedeće dvije lekcije, ključni elementi su korištenje stvarnih podataka iz svakodnevnih života učenika i tumačenje rezultata.

Opis lekcije

Nastavnik dijeli učenike u grupe od po četiri. Za njihovo istraživanje, svaka se grupa fokusira na jedan aspekt onoga što se događa na školskom igralištu za vrijeme odmora.

Primjeri aspekata koje se mogu istraživati:

- Broj učenika i učenica koje učestvuju u aktivnostima;
- Sportske aktivnosti koje se odvijaju;
- Druge igre koje se odvijaju;
- Teme koje se raspravljaju;
- Različite aktivnosti mlađih i starijih učenika.

Svakoj grupi će biti dodijeljen jedan aspekt istraživanja kako bi otkrili činjenice o manjinama i većinama u svojoj školi, grupa mora formulirati istraživačko pitanje na koje se žele fokusirati. Zapisuju svoje glavno pitanje na isprintani primjerak tabele za istraživanje.

Primjeri pitanja:

- „Koliko se dječaka i djevojčica bavilo nekim aktivnostima za vrijeme odmora?“
- „Koja vrsta igre se igrala za vrijeme odmora i ko ju je igrao?“

Dodatno, učenici bi trebali formulirati set pitanja, ne više od pet, o svom aspektu istraživanja koje žele postaviti ostalim učenicima na školskom igralištu.

Primjeri:

- „Šta mislite rade li to više djevojčice/dječaci?“
- „Zašto mislite da se manje djevojčica/dječaka igra toga?“
- „Šta biste htjeli promijeniti?“

Za vrijeme velikog odmora, učenici izlaze na školsko igralište i provode istraživanje sa svojim grupama. Ovisno o organizacijskoj razini razreda, rad bi se trebao podijeliti unutar grupe (dva učenika bilježe kvantitativne rezultate, dok dvoje postavljaju kvalitativna pitanja i prave bilješke).

Nakon što je istraživanje kompletirano, učenici se vraćaju u svoje učionice i neko određeno vrijeme raspravljaju rezultate istraživanja unutar grupe. Koji je njihov opći dojam? Imaju li slične rezultate?

Lekcija 3

Je li to pošteno? (izvještaj)

Manjine i većine na školskom igralištu

Odgojno-obrazovni ciljevi	Učenici razmišljaju o podacima koje su sakupili i analiziraju i tumače svoje intervjue, dolaze do zaključka o manjinama i većinama u svojoj školi.
Nastavni zadaci	Nakon što su sakupili sve podatke u kvantitativnom i kvalitativnom smislu, učenici analiziraju i tumače rezultate. Statistički obrađuju podatke i predstavljaju ih ostatku razreda.
Nastavni materijali	Bilješke iz druge lekcije, statistička tabela, bojice, poster, ljepilo.
Metode	Grupe od po četvero, prezentacije.

Opis lekcije

Učenici sjedaju skupa u svoje grupe i vade svoje bilješke iz prethodne lekcije.

Raspravljaju na koji način žele prezentirati rezultate svojih istraživanja. Nastavnik svakoj grupi dijeli veliki komad papira sa stalka s papirom (učenici će koristiti taj papir da naprave poster).

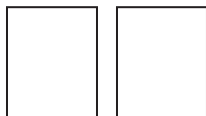
Grupe potom rade na prezentacijama svojih rezultata. Rezultati bi se trebali podijeliti u tri velika djela na posteru:

- kvantitativni rezultati (statistički pregled);
- kvalitativni rezultati (rezultati iz intervjua);
- interpretacija i moguća rješenja.

Mogući izgled postera:

Istraživačko pitanje:

1. Statistika

2. Šta učenici misle

–*Nije pošteno da...*

–*Mislim da bi trebali...*

3. Šta to znači?

–*Više prostora za sport?*

–*Fudbal i za djevojke isto?*

Dok učenici rade na svojim posterima, nastavnik bi trebao hodati okolo po razredu i davati kratke napomene o specifičnim pitanjima i/ili rezultatima.

Jednom kad su grupe završile sa radom, svaka grupa će dobiti pet minuta da predstavi svoj rad. Potom bi se svi posterji trebali prikazati u školi, poželjno bi bilo da je to mjesto gdje ih ostali učenici mogu doći i pogledati.

Varijacija:

Tumačenja i rješenja učenika trebali bi biti predmet daljnje rasprave oko istraživanja i mogućih posljedica koje bi iz njega mogle proizaći, i to ne samo za razred već i za cijelu školu. Prezentacija na vijeću učenika, roditeljskom sastanku ili na nastavničkom vijeću moglo bi dovesti do promjena u statusu manjina/većina u školi.

Lekcija 4

Matrica moći

Manjine i većine u našoj školi

Odgajno-obrazovni ciljevi	U plenarnoj raspravi, učenici postaju svjesni da postoje različite manjine kao i većine u njihovoj državi. Razumiju osjećaj isključenosti koji može biti rezultat ne samo načina na koji ostali članovi društva posmatraju tebe, već i načina na koji te vide članovi tvoje grupe.
Nastavni zadaci	Učenicima se predočavaju različite kartice koje prikazuju grupe unutar društva – neke se smatraju manjinama, a neke većinama. Slažu kartice prema tome što misle da li grupa pripada manjini ili većini. Dodjeljuju grupama kartice s moći (sa jakim ili slabom moći). U plenarnoj sjednici raspravljaju koje učinke te kartice mogu imati na manjinu ili većinu.
Nastavni materijali	Kartice s riječima, kartice moći.
Metode	Plenarna rasprava.

Opis Lekcije

Učenici sjedaju u krug. Trebalo bi biti dovoljno prostora u sredini da se svi mogu međusobno vidjeti.

Nastavnik u sredinu kruga stavlja set kartica s riječima na kojima su nalaze nazivi raznih društvenih skupina. Neke od skupina bi trebale biti manjine, a neke većine. Bilješka: važno je da manjine nisu bez uticaja u društvu!

Primjeri:

- djeca;
- osobe s invaliditetom;
- političari;
- osobe s različitim bojom kože;
- huligani;
- skejteri;
- izuzetno religiozni ljudi koji svoju vjeru pokazuju tako što se drugačije odijevaju;
- svećenici i časne sestre;
- osobe starije dobi;
- manjine specifične za određene države Romi, Sinti, Ashkali, itd.;
- menadžeri;
- radnici;
- domaćice;
- doktori;
- muškarci;
- žene.

Učenici bi trebali gledati različite kartice. Potom bi trebali uzeti jednu i bez riječi ih sortirati prema tome posmatraju li te skupine kao manjine ili većine. Ovo bi trebao biti prvi korak započinjanja sa „matricom moći“. Učenici uzimaju kartice jedno po jedno.

Kao drugi korak, matrica će se nastaviti na način da će učenici dodjeljivati nivo uticaja raznim manjinama i većinama. Bit će zanimljivo za učenike vidjeti kako manjine mogu isto tako biti jako uticajne u društvu.

Primjer matrice:

Uticaj	Manjine	Većine
Izuzetno jak uticaj		
Jak uticaj		
Srednji uticaj		
Slab uticaj		
Bez uticaja		

Nakon što je matrica kompletirana, učenici raspravljaju učinke raznih uticaja koje određene grupe mogu imati. Zadatak je nastavnika da usmjerava raspravu i da na senzibilizirani način uzme u obzir prethodne stavove i čvrsto uvriježena mišljenja.